

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering (ESSPROS)

Ämnesområde

Nationalräkenskaper

Statistikområde

Nationalräkenskaper

Produktkod

NR0110

Referenstid

2023

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån
Kontaktinformation	Nationalräkenskaperna
E-post	nrinfo@scb.se
Telefon	010-479 50 00

Innehåll

1	Statistikens sammanhang	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	4
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.3.1	Urvalsförfarande	4
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off)	4
2.4	Insamlingsförfarande	4
2.4.1	Datainsamling	4
2.4.2	Mätning	6
2.4.3	Bortfallsuppföljning	6
2.5	Bearbetningar	6
2.6	Granskning	6
2.6.1	Granskning under direktinsamlingen	6
2.6.2	Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden	7
2.6.3	Granskning av makrodata	7
2.6.4	Granskning av redovisning	8
2.7	Skattningsförfarande	8
2.7.1	Principer och antaganden	8
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter	8
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet	9
2.7.4	Röjandekontroll	9
3	Genomförande	9
3.1	Kvantitativ information	9
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	9

1 Statistikens sammanhang

Statistiken visar utgifter för socialt skydd i Sverige och inkomster för dess finansiering

Det europeiska systemet för integrerad statistik över socialt skydd - på engelska European system of integrated social protection statistics (ESSPROS) - utgör ett satellitsystem till Nationalräkenskaperna (NR). Satelliträkenskaper är inriktade på att beskriva och analysera ekonomin för ett visst ändamål. De är inte avsedda att ge en översikt över den nationella ekonomin, utan inriktas på det som är relevant för det specifika ändamålet. Det innebär att mer detaljerad information utnyttjas och redovisas i statistiken jämfört med vad kontosystemet inom NR förmår.

ESSPROS är en sammanställning av redan befintlig data, dvs. ingen egen undersökning leder fram till ESSPROS. Till största delen består ESSPROS av uppgifter från NR, främst avseende offentlig sektor, som till stor del baseras på Räkningskapssammandrag för kommuner och regioner (RS) samt registerutdrag från Ekonomistyrningsverket (ESV).

Alla dessa undersökningar är totalundersökningar, det vill säga inget urval görs. Registeruppgifter samlas också in från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket (ESV) och Rättshjälpsmyndigheten.

Statistikens kvalitet beskrivs i kvalitetsdeklarationen som är tillgänglig via SCB:s webbplats: www.scb.se/nr0110.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De statistiska målstorheterna är utgifter och inkomster i miljoner kronor för offentliga och privata aktörer som har utgifter för insatser inom ramen för det sociala skyddet.

I det sociala skyddet ingår kontantersättningar som exempelvis pensioner, arbetslöshetsersättning samt naturaförmåner som sjukvård, vård och stöd för äldre och funktionshindrade och barnomsorg.

I Sverige inkluderas offentliga myndigheter som statliga myndigheter, sociala trygghetsfonder, kommuner och regioner. Även privata aktörers utgifter ingår, som sjuklöner från arbetsgivare inom näringslivssektorn och företag som sköter avtalspensioner.

Statistiken ska omfatta totala utgifter för socialt skydd i Sverige, inom de funktioner och koder som är definierade enligt ESSPROS manual,

version 2022¹. Samtliga förmåner fördelas också på redovisningsområden som kan se olika ut mellan EU:s medlemsländer. För detaljer kring detta, se Kvalitetsdeklarationen avsnitt 1.2.4., Redovisningsgrupper.

I sammanställningen ska det dessutom anges om förmånerna är kontantförmåner eller naturaförmåner, samt om de är behovsprövade eller inte.

Utöver utgifterna sammanställs även inkomster för finansieringen av förmånerna per redovisningsområde. Syftet är att visa om finansieringen kommer från skatter, sociala avgifter, eller andra intäkter.

Slutligen ska även kontantförmånerna beräknas netto – det vill säga justerat för beskattning. Då beskattningen skiljer sig mellan länder behövs nettoförmåner beräknas för att göra utgifterna mer jämförbara mellan länderna.

2.2 Ramförfarande

Rampopulationen, och även observationsobjekten, är offentliga eller privata aktörer i Sverige som har utgifter för socialt skydd till hushåll eller enskilda personer. ESSPROS ska redovisa samtliga insatser från offentliga eller privata aktörer som syftar till att avlasta hushåll och enskilda personer från speciellt definierade risker eller att tillgodose speciellt definierade behov. Dessa aktörer är oftast offentliga myndigheter och privata arbetsgivare.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

2.3.1 Urvalsförfarande

Inget urval eller uteslutning görs avseende observationsobjekten

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Ingen del av målpopulationen utesluts från direktinsamlingen till ESSPROS.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamling

Alla utgifter och inkomster samlas in aggregerat. Inget är alltså insamlat på individnivå. En stor del av uppgifterna består av variabler från NR som hämtas från en SCB-intern databas. Uppgifter som används från NR avser den senaste publicerade statistiken för

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-gq-22-013>

aktuellt referensår. De huvudsakliga källorna till NR gällande utgifter för socialt skydd är:

- Räkenskapssammandrag för kommuner och regioner, www.scb.se/oe0107
- Ekonomistyrningsverket, www.esv.se

I de fall där fler detaljer är nödvändiga samlas uppgifter in från register hos ansvariga myndigheter som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Pensionsmyndigheten. Det gäller främst uppgifter som finns i deras ekonomisystem. Flera av dessa uppgifter publiceras även på respektives myndighets webbplats.

- Statistik avseende arbetslöshetsersättning från Arbetsförmedlingen, www.arbetsformedlingen.se
- Statistik avseende förmåner som betalas ut av Försäkringskassan, www.forsakringskassan.se
- Statistik avseende pensioner från Pensionsmyndigheten, www.pensionsmyndigheten.se/

Kontaktpersoner hos de uppgiftslämnande myndigheterna kontaktas under januari månad via mail där underlag för insamlingen samt leveransavtal finns bifogat. För innevarande referensår ombads uppgiftslämnarna inkomma med data senast den 21 februari 2025.

Enstaka uppgifter hämtas in från Migrationsverket, Statens institutionsstyrelse, Post- och telestyrelsen, Socialstyrelsen, Skolverket, ESV och Rättshjälpsmyndigheten. Uppgifterna hämtas från respektive myndighets webbplats eller årsredovisning.

Uppgifter om arbetsgivares sjuklönekostnader hämtas från arbetsgivardeklarationer på individnivå som SCB har tillgång till via Skatteverket.

För avtalspensioner, används uppgifter ur STAR-regiret på SCB. För att ta fram en fördelningsnyckel till de privata pensionerna används skattningar från det så kallade statistiska analysregistret (STAR) som används i SCB:s verktyg FASIT (Fördelningsanalytiskt statistiksystem för inkomster och transfereringar). STAR-registret består av ett urval på ca 20 procent av befolkningen i Inkomst- och taxeringsregistret. Fördelningsnyckeln används enbart för att fördela en total uppgift från NR. Läs mer om STAR-registret här: www.scb.se/he0106. Inga andra befintliga data finns inom detta område. Då dessa uppgifter enbart används som fördelningsnyckel bedöms täckningen som tillräcklig.

2.4.2 Mätning

Vid insamlingen från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, ESV och Rättshjälpsmyndigheten bifogas de uppgifter som myndigheten skickat in för föregående mätperiod och med nya rader för aktuell mätperiod. Myndigheterna ombeds lämna motsvarande uppgifter för aktuell mätperiod, samt vid behov revidera tidigare lämnade uppgifter. Om förmåner har tillkommit under året ombeds uppgiftslämnarna att komplettera med dessa.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Ingen bortfallsuppföljning görs inom ESSPROS. Bortfall förekommer inte i insamlingen från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten, ESV eller Rättshjälpsmyndigheten. I data som används från NR är det främst uppgifter som grundar sig på uppgifter från statliga myndigheter, kommuner och regioner. Inga bortfall förekommer där, förutom eventuella partiella bortfall där uppgiftlämnaden inte kunnat besvara vissa delar. Denna typ av bortfall är ovanliga och inga strategier för att minska dessa bedöms som nödvändiga.

2.5 Bearbetningar

I ESSPROS finns inget behov av kodning, imputering, kalibrering eller kompensation för partiellt bortfall. I ett fåtal fall krävs skattningar för att få fram fördelningsnycklar för att kunna fördela data i senare skede i beräkningarna. Läs mer om principer för dessa fördelningar i avsnitt 2.7.1.

Samtliga data som samlas in direkt från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Pensionsmyndigheten samt den mindre mängd uppgifter som inhämtas direkt från Rättshjälpsmyndigheten, Socialstyrelsen, Migrationsverket, Statens institutionsstyrelse, Post- och telestyrelsen, Skolverket samt ESV sparas i datafiler. Uppgifter från NR:s interna databaser hämtas sedan för att komplettera data insamlade från myndigheter. All beräkning och sammanställning sker med dataprogram (SAS) skapade av SCB. Vissa uppgifter används som de är och summeras. Andra belopp summeras och fördelas genom olika andelar till rätt redovisningspost, enligt de mallar som Eurostat definierat. Exempelvis fördelas olika delar av arbetsgivaravgiften först mellan olika schemes och därefter mellan olika sektorer i ekonomin efter storleken på lönesumman för respektive delsektor.

2.6 Granskning

2.6.1 Granskning under direktinsamlingen

De data som erhålls från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Pensionsmyndigheten granskas genom att först kontrollera att alla

uppgifter är ifyllda. Sedan jämförs årets värden med föregående års insamlade värden.

Om nya förmåner har rapporterats från myndigheter behövs dessa klassificeras rätt inom ESSPROS. Detta görs ofta i samråd med ansvarig myndighet, alternativt med hjälp av information på respektive myndighets webbplats. I samråd med respektive myndighet kan även vissa förmåner tillåtas att uppgå i andra och därmed strykas. Det sker ibland om det handlar om små belopp och om förmånerna redovisas inom samma kategori som rapporteras till Eurostat. Ett exempel på detta är när en förmån har upphört och håller på att fasas ut. Då kan korrigeringsbelopp, som även kan vara negativa, fortsätta rapporteras på den utfasade förmånen under något, eller till och med några år. Att då kvittera ett sådant belopp mot den nya förmånen förenklar bearbetningen hos SCB. För referensåret 2023 hade inga nya förmåner tillkommit. För att undvika dubbelräkning görs även kontroller att nya eller förändrade förmåner inte inkluderas i någon annan källa.

Aggregerade uppgifter som hämtas från Rättshjälpsmyndigheten, Socialstyrelsen, Migrationsverket m.fl. jämförs med föregående års uppgifter för en rimlighetsbedömning.

2.6.2 Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden

Uppgifter från statliga myndigheter granskas av ESV. Granskning sker även vid SCB när NR sammanställs.

Kommuner och regioner granskar sina respektive uppgifter i RS till stor del redan vid inlämningen till SCB med hjälp av kontroller i insamlingsverktyget. SCB granskar sedan det inkomna materialet på både mikro- och makronivå (rikstotal).

2.6.3 Granskning av makrodata

SCB granskar det senaste referensåret och eventuella revideringar av uppgifter i tidigare årgångar. En revidering i NR är redan granskad, men granskas ändå i ESSPROS för att säkerställa att det är revideringen och ingen annan indata som har förändrats. Ibland ändras flera indata samtidigt som genererar ett visst belopp i ESSPROS. På begäran av Eurostat, men även för egen del, behöver SCB kunna beskriva i detalj vad som orsakat förändringen.

Totalvärdet för enskilda förmåner granskas så att de verkar rimliga. Resultat granskas också på olika redovisningsnivåer och ESSPROS-kodnivå (vilket kan vara aggregeringar av flera förmåner).

Vid rimlighetsgranskningen jämförs resultaten för referensåret med resultaten för närmast föregående år. Förändringar per förmån som överstiger +/- 20 procent kontrolleras, liksom förändringar mellan

åren som överstiger en halv miljard. Återkontakt med myndigheter eller NR görs vid behov.

Vid revideringar av tidigare referensår tas granskningslistor ut för att kunna kontrollera samtliga revideringar oavsett dess storlek.

2.6.4 Granskning av redovisning

Granskningen av statistikresultaten i rapporteringstabellerna till Eurostat är formaliserad och en checklista skall prickas av före leverans till Eurostat och publicering på SCB:s webbplats.

I checklistan kontrolleras att de tabeller som sammanställs till SCB:s webbplats överensstämmer med den leverans som görs till Eurostat. Det görs även rimlighets- och sambandskontroller av de tabeller som tas fram till webbplatsen. Även granskning av tabeller som används i statistikmeddelandet görs och jämförs med de tabeller som publiceras på webbplatsen.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

För ett fåtal av de förmåner som ingår i ESSPROS är skattningar nödvändiga då data saknas. Det finns två olika tillvägagångssätt för detta.

Det första används då de uppgifter som hämtas från NR är för grova och behöver fördelas på flera förmåner i ESSPROS. Med detta tillvägagångssätt fördelas uppgifter med hjälp av de underliggande data som används av NR och som har den detaljeringsgrad som krävs i ESSPROS. Se exemplet om arbetsgivaravgifter under avsnitt 2.5.

Det andra tillvägagångssättet används då tillräckligt detaljerad indata till NR av olika anledningar inte har kunnat uppdateras på senare år. I dessa fall används den senast kända uppgiften för att skapa fördelningen mellan berörda förmåner.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Nedan följer en kort beskrivning av skattningar som görs.

Uppgifter för primär- och regionkommunala förmåner hämtas från NR. I vissa fall är uppgifterna inte uppdelade på en tillräckligt fin nivå. Uppgifterna fördelas då mellan olika förmåner med hjälp av uppgifter från kommunernas och regionernas RS.

Utgiften för barnomsorg inom förskolan skattas utifrån en modell i ESSPROS. I NR klassificeras förskolan helt till utbildning, vilken inte inkluderas i ESSPROS. I ESSPROS räknas dock enbart delen som är allmän förskola till utbildning, övrig tid läggs till som barnomsorg.

Alla barn har rätt till kostnadsfri allmän förskola tre timmar per dag (525 timmar per år) från och med höstterminen det år då barnet fyller tre år. Andelen utbildning (AU) som ska exkluderas i ESSPROS beräknas därför enligt följande modell:

$$AU_t = \frac{(AB_t \times AT_t)}{(GV_t \times GN_t)}$$

AB_t = Andel barn i åldern 3-6 i förskola under år t

AT_t = Avgiftsfria timmar per år (allmän förskola 525 h) under år t

GV_t = Genomsnittlig vistelsetid varje vecka under år t

GN_t = Genomsnittlig närvaroveckor per år under år t

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Inga osäkerhetsmått tas fram för ESSPROS. Data bygger mycket på NR och inga kvantifierbara osäkerhetsmått görs där.

2.7.4 Röjandekontroll

Inte aktuellt, eftersom uppgifter endast redovisas på aggregerad nivå.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Räkenskapssammandrag är en detaljerad sammanställning av kommuner och regioners bokslut som samlas in från samtliga 290 kommuner och 20 regioner. Administrativ data från Ekonomistyrningsverket avser 243 statliga myndigheter vid utgången av referensåret.

Detaljerade uppgifter om förmåner och dess administrationskostnader samlas in från de tre huvudsakliga källorna. Från Arbetsförmedlingen samlas uppgifter in om 29 förmåner, från Försäkringskassan samlas uppgifter in om 30 förmåner och från Pensionsmyndigheten samlas uppgifter om 18 förmåner in.

För övriga kvantitativa uppgifter som rör populationer, urval, och bortfall samt processdata rörande kodning, granskning och imputering hänvisas till dokumentationen för de uppgiftskällor som används (se avsnitt 2.4.1).

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser har gjorts.